

EFEKTI POVEĆANJA MINIMALNE PLATE NA ZAPOSLENOST U REPUBLICI SRPSKOJ

Autor: ĐORĐE BRBORIĆ, Nikola Pejić

e-mail: brboricdorde@gmail.com

Mentor: asis. ma Nikola Vidović

Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci

Uvod: Minimalna plata je važan instrument ekonomske i socijalne politike jer utiče na standard radnika, troškove poslovanja i tržište rada. U Republici Srpskoj, pitanje njenog povećanja često izaziva rasprave o efektima na zaposlenost i konkurentnost. Ovaj rad analizira uticaj promjena minimalne plate na tržište rada Republike Srpske u periodu 2017–2024. godine.

Cilj: Cilj istraživanja je da se utvrdi da li povećanje minimalne plate statistički utiče na zaposlenost, te koji faktori najviše doprinose njenim promjenama, s naglaskom na razliku između javnog i privatnog sektora.

Materijal i metode: Analiza je sprovedena na osnovu kvartalnih podataka Zavoda za statistiku Republike Srpske za period 2017–2024. godine, primjenom višestruke regresione analize. Zavisna varijabla je broj zaposlenih, a nezavisne su minimalna plata, BDP, prosječna plata, poreski klin, nezaposlenost, zaposlenost po sektorima, uvoz, izvoz i CPI. Statistička obrada urađena je u programu Microsoft Excel.

Rezultati: Minimalna plata nema značajan uticaj na zaposlenost ($p > 0,05$). Ključni faktori su broj zaposlenih u privatnom sektoru i nezaposlenost. Model ima visoku objašnjenost ($R^2 = 0,9986$).

Zaključak: Povećanje minimalne plate u Republici Srpskoj ne dovodi do smanjenja zaposlenosti već ima neutralan efekat. Buduća politika njenog određivanja treba da bude usklađena sa rastom produktivnosti i potrebama tržišta rada.

Ključne riječi: minimalna plata, zaposlenost, tržište rada, regresiona analiza.

UVOD

Svaka država, u cilju sprečavanja diskriminacije radne snage i sprečavanja njene eksploatacije, uvodi pojam minimalne plate rada. Minimalna plata ili socijalni minimum je donja granica ispod koje zarade ne smiju pasti. Prema Zakonu o radu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 1/16, 66/18, 91/21), minimalna plata je:

Iznos plate koji Vlada Republike Srpske utvrđuje jednom godišnje, na prijedlog Ekonomsko-socijalnog savjeta, i to u posljednjem kvartalu tekuće godine za narednu godinu.

Ako Savjet ne dostavi prijedlog, Vlada samostalno donosi odluku, uzimajući u obzir kretanje plata, rast proizvodnje i životni standard u Republici.

Tržište rada u Republici Srpskoj, mjereno Anketom o radnoj snazi (ARS) za II kvartal 2025. godine, pokazuje da je stopa aktivnosti stanovništva, to jest da je procenat aktivnog stanovništva u odnosu na ukupno radno sposobno stanovništvo, iznosila 48.3%. Ova stopa ukazuje na veliki udio neaktivnog stanovništva. Neaktivne osobe su oni koji su radno sposobni, ali ne traže posao (studenti, penzioneri, osobe koje su se „obeshrabrile“ i prestale tražiti posao, ili se bave domaćinstvom). Upravo ta niska aktivnost može ukazivati na demografske izazove ili na strukturalne probleme koji obeshrabruju mlade da uđu na

tržište rada. Od procenta aktivnog stanovništva, stopa zaposlenosti je iznosila oko 43.5%. Anketa o radnoj snazi koristi međunarodne standarde i njena stopa nezaposlenosti je često viša od one koja se dobija na osnovu administrativnih evidencija (registrovanih na zavodima za zapošljavanje).

Pokazatelj	Ukupno I 2025	Ukupno II 2025	Muški I 2025	Muški II 2025	Ženski I 2025	Ženski II 2025
Stopa aktivnosti	48,2	48,3	60,1	58,4	36,9	38,6
Stopa zaposlenosti	43,2	43,5	55,4	54,5	31,5	33
Stopa zaposlenosti (15–64)	57	57,8	70,2	69,2	43,9	45,9
Stopa zaposlenosti (20–64)	61,5	62,4	75,6	74,9	46,9	48,9
Stopa nezaposlenosti	10,5	9,9	7,8	6,8	14,6	14,5
Stopa nezaposlenosti (15–24)	38,9	30,7	39,7	32,2		

Tabela br. 1 Anketa o radnoj snazi, drugo tromjesečje, 2025.

Javni sektor u Republici Srpskoj i dalje drži značajan udio u ukupnoj zaposlenosti. Prema Zavodu za statistiku Republike Srpske, taj udio javnog sektora iznosi od 35% do 40%. U poređenju sa razvijenim ekonomijama, to je vrlo visok procenat. Zapravo, to nam govori da je gotovo svaka treća do svaka druga formalno zaposlena osoba na platnom spisku države. Privatni sektor zapošljava oko 60% do 65% ukupne radne snage. Ovaj sektor obuhvata sva privatna preduzeća, preduzetnike i zaposlene kod njih te ovaj sektor nosi glavninu tereta stvaranja novih radnih mjesta i generisanja BDP-a.

Tržište rada u Republici Srpskoj u 2025. godini karakteriše se utvrđivanjem najniže plate prema nivou kvalifikacije i nastavkom rasta prosječnih plata. Najniža plata za 2025. godinu detaljno je definisana Odlukom Vlade Republike Srpske, objavljenom u Službenom glasilniku Republike Srpske (broj 6/25). Ova Odluka, donesena 28. januara 2025, primjenjuje se retroaktivno od 1. januara. Po prvi put, minimalna plata je diferencirana na osnovu stečene stručne spreme:

- „Najniža plata u Republici Srpskoj utvrđuje se u bruto iznosu od 1.344,26 KM, odnosno u neto iznosu od 900,00 KM.
- Najniža plata za poslove za čije obavljanje se zahtijeva najmanje stečeno srednje obrazovanje u trajanju od tri godine utvrđuje se u bruto iznosu od 1.426,23 KM, odnosno u neto iznosu od 950,00 KM.
- Najniža plata za poslove za čije obavljanje se zahtijeva najmanje stečeno srednje obrazovanje u trajanju od četiri godine utvrđuje se u bruto iznosu od 1.508,20 KM, odnosno u neto iznosu od 1.000,00 KM.
- Najniža plata za poslove za čije obavljanje se zahtijeva najmanje stečeno više obrazovanje utvrđuje se u bruto iznosu od 2.000,00 KM, odnosno u neto iznosu od 1.300,00 KM.“

I dok je minimalna plata zakonski definisana, kretanje prosječnih plata ukazuje na opšti ekonomski trend. Prema Republičkom zavodu za statistiku Republike Srpske, prosječna neto plata isplaćena u avgustu 2025. godine iznosila je 1555 KM. Dok je prosječna bruto plata za isti period iznosila je 2392KM. Možemo da uočimo da odnos između minimalne i prosječne plate ostaje značajan. Najniža neto plata od 900 KM (za opštu kvalifikaciju) čini

približno 58% prosječne neto plate.

Istraživanje tržišta rada često se ističe kao jedna od najaktuelnijih tema u ekonomiji i društvenim naukama. Njegov značaj je višestruk jer pruža vrijedne informacije i smjernice za različite aktere u društvu: radnike, poslodavce i državu. Za radnike istraživanja tržišta rada pomažu zaposlenima i onima koji tek ulaze u svijet rada da steknu jasniju sliku o sigurnosti zaposlenja i mogućnostima zapošljavanja. Na osnovu podataka o prosječnim i minimalnim platama, radnici mogu procijeniti da li u Republici Srpskoj omogućavaju zadovoljenje osnovnih životnih potreba i očuvanje dobrog životnog standarda. Takođe, informacije o traženim zanimanjima, deficitarnim i suficitarnim kadrovima omogućavaju im da planiraju obrazovanje i profesionalni razvoj u skladu sa potrebama tržišta. Sa stanovišta poslodavaca, istraživanje tržišta rada ima ključnu ulogu u procjeni troškova poslovanja. Poslodavci na osnovu tih podataka mogu da analiziraju koliko je njihova ponuda plata konkurentna u odnosu na druge kompanije u regionu, ali i da sagledaju dostupnost kvalifikovane radne snage. Na taj način mogu planirati zapošljavanje, ulaganja u obuku zaposlenih i unapređenje radnih uslova, kako bi zadržali postojeće i privukli nove radnike. Pored toga, podaci sa tržišta rada pomažu poslodavcima u donošenju strateških odluka o širenju poslovanja ili prelasku na nova tržišta. Za državu, javni sektor i nosioce ekonomske politike, istraživanje tržišta rada predstavlja temelj za kreiranje i sprovođenje fiskalne i socijalne politike. Rast zaposlenosti i plata direktno utiče na povećanje javnih prihoda kroz poreze i doprinose, čime se obezbjeđuju sredstva za finansiranje obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite i drugih javnih usluga. Pored toga, kvalitetni podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti daju državi osnovu za mjere aktivne politike zapošljavanja, podsticanje agregatne potrošnje i stabilizaciju privrednog rasta. Na ovaj način, istraživanja tržišta rada doprinose stvaranju održive ekonomske politike i stabilnog društvenog okvira.

U kontekstu analize tržišta rada i uticaja povećanja minimalne plate u Republici Srpskoj, postavili smo sljedeću ekonomsku hipotezu na koju ćemo nakon detaljne razrade dati odgovor:

H1: Povećanje minimalne plate smanjuje zaposlenost.

PREGLED LITERATURE

Povećanje minimalne plate se može posmatrati kroz nekoliko teorijskih modela koji objašnjavaju kako promjena u cijeni rada utiče na zaposlenost i ekonomsku aktivnost. Rad Giotis i Mylonas (2022) pruža sveobuhvatan pregled tri ključna modela: neoklasičnog, monopsonističkog i kejnzijanskog.

Neoklasični model tržišta rada pretpostavlja da je tržište savršeno konkurentno. U ovom okviru, povećanje minimalne plate iznad ravnotežne tržišne cijene rada može smanjiti zaposlenost, jer poslodavci suočeni sa višim troškovima rada mogu smanjiti broj zaposlenih ili skratiti radno vrijeme (Giotis & Mylonas, 2022). U kontekstu Republike Srpske, gdje dominiraju mala i srednja preduzeća sa ograničenim resursima, ovaj model ukazuje na potencijalni negativni efekat prekomjernog povećanja minimalne plate.

Monopsonistički model pretpostavlja da na tržištu postoji mali broj poslodavaca koji imaju kontrolu nad platama. U ovom slučaju, povećanje minimalne plate može povećati zaposlenost jer poslodavci koji ranije nisu plaćali radnike po tržišnoj vrijednosti sada moraju povećati plate kako bi privukli radnu snagu (Giotis & Mylonas, 2022).

Kejnzijanski pristup naglašava značaj agregatne tražnje. Povećanje minimalne plate povećava raspoloživi dohodak radnika sa nižim primanjima, što direktno podstiče potrošnju i tražnju za robama i uslugama (Giotis & Mylonas, 2022).

Pitanje povećanja minimalne plate već duži niz godina zauzima značajno mjesto u ekonomskoj teoriji i praksi. Posebno je aktuelno u zemljama u tranziciji i malim otvorenim ekonomijama, kakva je i Republika Srpska. Minimalna plata nije samo instrument kojim se štite najugroženiji radnici, već i ekonomski mehanizam koji utiče na troškove poslovanja, konkurentnost i dinamiku potrošnje u društvu. Zbog toga je u stručnoj i naučnoj javnosti razvijena rasprava o tome da li povećanje minimalne plate više doprinosi poboljšanju životnog standarda radnika ili izaziva negativne posljedice na tržištu rada. U međunarodnoj literaturi postoje brojna istraživanja o efektima povećanja minimalne plate. Dok su starija istraživanja često ukazivala na mogućnost smanjenja zaposlenosti, noviji radovi su ponudili složeniju sliku.

Card i Krueger (2015) u svom poznatom istraživanju pokazali su da povećanje minimalca ne mora nužno dovesti do otpuštanja, već u određenim okolnostima može imati neutralan pa čak i pozitivan uticaj na zaposlenost. Sa druge strane, Neumark i Wascher (2017) ukazuju na to da negativni efekti ipak mogu biti prisutni, posebno u sektorima sa niskom produktivnošću i kod malih poslodavaca. Dube (2019) naglašava da minimalna plata ima i značajan efekat na potrošnju, jer radnici sa niskim primanjima troše gotovo čitav svoj dohodak, pa povećanje njihovih plata direktno podstiče domaću tražnju. Belman i Wolfson (2014) takođe naglašavaju socijalnu funkciju minimalca, jer on može smanjiti siromaštvo i ekonomske nejednakosti, ali upozoravaju da brza i velika povećanja mogu stvoriti teškoće za poslodavce. Za Bosnu i Hercegovinu, jedna od najznačajnijih studija jeste rad Kurte i Oruča (2020). Oni su pomoću mikrosimulacionog modela analizirali efekte različitih scenarija povećanja minimalne plate na siromaštvo i nejednakost. Rezultati pokazuju da bi povećanje minimalne plate dovelo do značajnog smanjenja siromaštva, ali da bi uticaj na nejednakost prihoda bio manji. Iako ovaj rad ne mjeri direktno promjene u zaposlenosti, njegovi rezultati pokazuju da minimalac ima važnu socijalnu ulogu i da može doprinijeti poboljšanju položaja ranjivih grupa stanovništva, uključujući i one u Republici Srpskoj. Kljajić i Dakić (2024) analizirali su podatke o platama i zaposlenosti u Republici Srpskoj u periodu 2012–2022. godine. Njihova istraživanja pokazuju da su plate u ovom periodu imale tendenciju rasta, ali da rast plata nije uvijek bio praćen povećanjem zaposlenosti. Autori ukazuju na to da povećanje troškova rada može uticati na sposobnost poslodavaca da otvaraju nova radna mjesta, naročito u sektorima sa niskom produktivnošću i malim profitnim marginama. Ovaj rad je značajan jer pokazuje dugoročne veze između plata i zaposlenosti u Republici Srpskoj i pruža okvir za razmatranje posljedica naglog povećanja minimalne plate.

U javnom prostoru Republike Srpske posljednjih godina vodi se aktivna rasprava o visini minimalne plate. Za 2025. godinu minimalna plata u Republici Srpskoj iznosi 900 KM, dok sindikati zahtijevaju povećanje na najmanje 1050 KM, tvrdeći da trenutni iznos ne pokriva minimalne životne troškove. Sa druge strane, poslodavci i privredne komore upozoravaju da bi značajno povećanje minimalca moglo ugroziti poslovanje malih i srednjih preduzeća, što bi se moglo odraziti na smanjenje zaposlenosti ili prelazak dijela radne snage u sivu ekonomiju (Balkan Insight, 2025; CDM, 2025). Ovakvi stavovi ukazuju na to da povećanje minimalne plate u Republici Srpskoj nije samo ekonomsko pitanje već i političko i socijalno. Dok sindikati insistiraju na socijalnoj pravdi i dostojanstvenim platama, poslodavci ističu ograničene kapacitete privrede da izdrži rast troškova rada. Izvještaji međunarodnih organizacija, kao što je Global Wage Report (ILO, 2022), pokazuju da u zemljama jugoistočne Evrope povećanje minimalne plate može imati dvostruki efekat: s jedne strane doprinosi smanjenju siromaštva i povećanju potrošnje, a s druge strane povećava troškove poslovanja i može smanjiti konkurentnost. Za Republiku Srpsku, gdje dominiraju mala i srednja preduzeća, ovaj balans između pozitivnih i negativnih efekata posebno je značajan.

Na osnovu dostupne literature može se zaključiti da efekti povećanja minimalne plate

u Republici Srpskoj nisu jednoznačni. Postoje dokazi da minimalac doprinosi smanjenju siromaštva i jačanju potrošnje, ali i rizik da može negativno uticati na zapošljavanje, naročito u sektorima sa slabijom produktivnošću. Nedostatak većeg broja empirijskih istraživanja za RS ukazuje na to da je potrebno dodatno analizirati ovu temu, kako bi se donijele bolje odluke u vezi sa budućim politikama minimalne plate.

MATERIJALI I METODE

U ovom istraživanju primijenjena je regresiona analiza kao osnovna ekonometrijska metoda, s ciljem da se ispita uticaj povećanja minimalne plate na tržište rada u Republici Srpskoj. Regresiona analiza omogućava kvantifikovanje odnosa između zavisne varijable, koja u našem modelu predstavlja visinu zaposlenosti, i niza nezavisnih varijabli koje opisuju ključne makroekonomske i strukturne determinante tržišta rada. Na ovaj način moguće je izolovati direktan uticaj minimalne plate od drugih faktora koji istovremeno djeluju na zaposlenost. Podaci su prikupljeni iz zvaničnih izvještaja Zavoda za statistiku Republike Srpske, za kvartalni period od prvog kvartala 2017. do četvrtog kvartala 2024. godine, čime je obezbijeđen konzistentan vremenski niz od 32 opažanja.

Zavisna varijabla u modelu je ukupna zaposlenost, izražena kao broj zaposlenih lica po kvartalu. Ona je odabrana jer najpreciznije odražava stanje na tržištu rada i omogućava da se analizira da li rast minimalne plate dovodi do povećanja ili smanjenja ukupnog broja zaposlenih.

Kao ključna nezavisna varijabla uključena je minimalna plata, izražena u konvertibilnim markama, jer je to osnovna politika rada koja je predmet istraživanja i čiji se efekat želi procijeniti. U model su dodatno uključene i druge varijable koje su važne za kontrolu šireg ekonomskog okruženja. Bruto domaći proizvod (BDP) korišten je jer odražava ukupni ekonomski rast i ciklične promjene u privredi, koje značajno utiču na zaposlenost bez obzira na kretanje minimalne plate. Prosječna bruto plata uključena je kao mjera ukupne cijene rada, što omogućava poređenje minimalne plate sa širim trendovima u platama i pruža uvid u relativni položaj minimalne plate u odnosu na prosječnu zaradu. Poreski klin uključen je zato što pokazuje nivo fiskalnog opterećenja rada, viši porezi i doprinosi mogu povećati troškove poslodavaca i ograničiti mogućnost zapošljavanja, pa je ova varijabla važna kako bi se razlikovali čisti efekti minimalne plate od efekata porezne politike.

Pored navedenih, analiziran je i broj nezaposlenih, jer predstavlja osnovni indikator ponude rada i može pokazati da li rast minimalne plate dovodi do povećanja nezaposlenosti usljed smanjenja tražnje za radom. Broj zaposlenih u javnom sektoru uključen je zato što u ovom segmentu plate često zavise od administrativnih odluka, pa je važno utvrditi da li rast minimalne plate utiče na zapošljavanje u javnim institucijama. Broj zaposlenih u privatnom sektoru dodat je jer upravo privatni sektor najdirektnije reaguje na promjene troškova rada i jer može pokazati da li povećanje minimalne plate podstiče ili sputava otvaranje radnih mjesta u realnoj ekonomiji. Vrijednost uvoza i izvoza korištena je kao indikator otvorenosti privrede i njenog oslanjanja na spoljnu trgovinu. Indeks potrošačkih cijena (CPI) uključen je kao mjera inflacije, budući da rast cijena može umanjiti realni efekat povećanja minimalne plate i na taj način indirektno djelovati na zaposlenost. U nastavku je prikazana tabela u kojoj su prikazani podaci prikupljeni iz zvaničnih izvještaja Zavoda za statistiku Republike Srpske, a koji čine osnovu za empirijsku regresionu analizu.

Vremenski period po kvartalima	Zavisna varijabla:		Nezavisne varijable:								
	Visina zaposlenosti	Minimalna plata (KM)	BDP (KM)	Prosječna bruto plata (KM)	Poreksi klin (KM)	Broj nezaposlenih	Broj zaposlenih u javnom sektoru	Broj zaposlenih u privatnom sektoru	Vrijednost uvoza (KM)	Vrijednost izvoza (KM)	CPI (u odnosu na isti mjesec prethodne godine)
Q1 2017	263476	395	2321639,70	1329,33	499,00	125665	76026,00	149709,00	338076,67	259917,33	100,70
Q2 2017	263476	395	2475368,14	1328,33	499,67	121347	77026,00	150709,00	441213,33	284656,33	100,60
Q3 2017	263739	395	2634904,78	1331,00	500,33	117884	76575,00	150929,00	413729,33	301528,00	100,43
Q4 2017	263739	395	2645104,05	1334,67	502,00	115328	76575,00	150929,00	426173,00	312861,33	100,40
Q1 2018	268879	410	2425047,34	1338,67	503,67	113373	77540,00	155368,00	399074,83	294260,51	100,50
Q2 2018	268879	410	2602696,08	1353,67	508,67	108594	77540,00	155368,00	442353,02	313979,72	101,37
Q3 2018	269313	440	2755790,48	1364,33	504,33	105739	78389,00	155671,00	511798,14	344409,85	101,40
Q4 2018	269313	440	2818613,54	1372,67	487,67	102879	78389,00	155671,00	487064,91	358686,26	101,30
Q1 2019	275418	450	2525366,63	1380,33	490,33	94787	78376,00	162563,00	372978,31	292482,12	100,90
Q2 2019	275418	450	2725859,91	1402,00	499,00	90431	78376,00	162563,00	409568,27	309343,22	100,53
Q3 2019	275059	450	2930067,98	1414,00	504,00	88082	79027,00	162676,00	402419,27	301034,76	100,27
Q4 2019	275059	450	2966813,59	1432,33	510,33	86284	79027,00	162676,00	408401,89	297430,98	100,17
Q1 2020	273395	520	2631674,58	1463,67	521,67	87087	79398,00	161734,00	365442,02	276029,28	100,17
Q2 2020	273395	520	2587718,33	1477,67	526,67	88130	79398,00	161734,00	338162,24	253368,54	98,40
Q3 2020	273358	520	2896044,55	1491,33	530,33	88172	81269,00	162712,00	384478,69	284503,30	98,60
Q4 2020	273358	520	2966598,25	1505,67	534,67	83390	81269,00	162712,00	402803,66	315231,42	98,17
Q1 2021	282702	520	2766456,24	1512,67	538,00	81978	81630,00	170133,00	379496,00	317614,33	98,60
Q2 2021	282702	520	3017632,90	1528,67	544,33	77755	81630,00	170133,00	464408,00	359601,33	101,17
Q3 2021	284260	540	3301881,63	1564,67	541,67	73754	81950,00	172249,00	484625,00	382062,33	102,13
Q4 2021	284260	540	3415752,23	1576,33	544,33	70647	81950,00	172249,00	531665,67	416795,33	105,03
Q1 2022	289098	590	3119189,03	1626,67	551,67	71298	83033,00	175662,00	526667,00	428192,67	107,50
Q2 2022	289098	590	3497713,19	1688,33	569,33	68487	83033,00	175662,00	617039,67	492570,00	113,07
Q3 2022	290237	650	3724062,31	1771,00	599,00	66022	84296,00	175949,00	596204,67	433250,67	115,70
Q4 2022	290237	650	3897732,55	1831,00	622,00	65171	84296,00	175949,00	653035,67	456971,33	114,60
Q1 2023	290745	700	3557429,37	1887,67	643,67	63880	83740,00	177325,00	539934,67	451254,33	112,17
Q2 2023	290745	700	3942962,55	1939,67	663,67	60798	83740,00	177325,00	601903,67	441564,33	107,50
Q3 2023	289755	700	4242449,22	1946,00	666,00	60363	84152,00	176088,00	601378,00	412452,00	105,60
Q4 2023	289755	700	4343085,86	1975,00	678,00	59331	84152,00	176088,00	603497,67	423078,33	103,40
Q1 2024	289689	900	3796564,30	2086,67	720,67	58763	84244,00	176272,00	561367,67	394217,00	102,83
Q2 2024	289689	900	4197734,84	2156,00	746,00	56610	84244,00	176272,00	622505,67	422800,00	102,17
Q3 2024	289328	900	4505087,31	2160,33	747,33	55591	84971,00	175688,00	628247,00	416038,33	101,10
Q4 2024	289328	900	4618974,19	2181,67	755,67	54327	84971,00	175688,00	634360,67	448899,00	101,17

Slika br. 2 Podaci korišćeni za regresionu analizu

Iako primijenjena metodologija daje značajan doprinos razumijevanju odnosa između minimalne plate i zaposlenosti, važno je naglasiti i ograničenja koja prate ovo istraživanje. Prvo ograničenje odnosi se na samu prirodu podataka. Korišćeni su zbirni kvartalni podaci sa nivoa Republike Srpske, što znači da nije bilo moguće posmatrati mikroekonomske efekte na nivou pojedinačnih preduzeća ili radnika. Drugo ograničenje činjenica je da je analiza pokazala da postoje visoke korelacije između određenih makroekonomskih pokazatelja, kao što su prosječne bruto plate, zaposlenosti u javnom sektoru i poreskog klina. Ovakva povezanost otežava precizno razdvajanje individualnih efekata i može dovesti do toga da pojedini koeficijenti nisu statistički značajni, iako u stvarnosti određena veza postoji. Treće ograničenje proizilazi iz činjenice da se radi o vremenskim serijama, pa postoji mogućnost da se greške u podacima ponavljaju ili zavise jedna od druge. Takođe, analiza nije obuhvatila dublje vremenske efekte poput kašnjenja u reakciji zaposlenosti na promjene minimalne plate. Četvrto ograničenje je vezano za dužinu posmatranog perioda. Iako analizirani vremenski okvir od osam godina obuhvata više ciklusa rasta i stagnacije, duži vremenski niz bi omogućio još pouzdanije procjene. Uprkos ovim ograničenjima, sprovedena regresiona analiza pruža vrijedan uvid u to kako minimalna plata utiče na tržište rada u Republici Srpskoj i daje osnovu za dalje istraživanje ovog pitanja uz korišćenje složenijih modela i detaljnijih mikroekonomskih podataka.

REZULTATI

Varijabla	Koeficijent	Standardna greška	t-stat	p-vrijednost	Značajnost
Intercept	80199,76	14210,69	5,64	0,000013	značajan
Minimalna plata (KM)	-0,43	5,34	-0,08	0,936	nije značajan
BDP (KM)	0,000136	0,00102	0,13	0,895	nije značajan
Prosječna bruto plata (KM)	6,87	8,30	0,83	0,417	nije značajan
Poreski klin (KM)	-14,16	18,79	-0,75	0,459	nije značajan
Broj nezaposlenih	0,076	0,0359	2,12	0,0458	značajan
Broj zaposlenih u javnom sektoru	0,157	0,1538	1,02	0,318	nije značajan
Broj zaposlenih u privatnom sektoru	1,037	0,0730	14,20	0,000	značajan
Vrijednost uvoza (KM)	0,0048	0,0046	1,04	0,308	nije značajan
Vrijednost izvoza (KM)	-0,0036	0,0057	-0,62	0,541	nije značajan
CPI	33,22	43,98	0,76	0,459	nije značajan

Tabela br. 2 Rezultati regresione analize

Rezultati sprovedene regresione analize pružaju uvid u uticaj minimalne plate i ostalih makroekonomskih varijabli na broj zaposlenih u Republici Srpskoj u periodu 2017–2024. godine. Model je pokazao visok nivo objašnjenosti, sa koeficijentom determinacije (R^2) od 0,9986, što znači da nezavisne varijable gotovo u potpunosti objašnjavaju promjene u zaposlenosti. Ovo ukazuje na stabilnost modela i konzistentnost podataka kroz analizirani period. Pored toga, vrijednost F-statistike (1476,64) uz p-vrijednost manju od 0,001 potvrđuje da model kao cjelina ima statističku validnost. Takođe, ukoliko je p-vrijednost

manja od 0,05, smatra se da varijabla ima statistički značajan uticaj na zavisnu varijablu.

Kao što pokazuje Tabela 1, statistički značajne varijable u modelu su broj nezaposlenih i broj zaposlenih u privatnom sektoru. Varijabla koja opisuje broj zaposlenih u privatnom sektoru pokazala se kao najsnažniji prediktor ukupne zaposlenosti ($p < 0,001$), što je očekivano s obzirom na dominantnu ulogu privatnog sektora u stvaranju novih radnih mjesta. Povezanost sa brojem nezaposlenih može ukazivati na određene mehanizme prelaska radne snage između neaktivnosti, nezaposlenosti i zaposlenosti u zavisnosti od promjena u troškovima rada.

Nasuprot tome, minimalna plata, BDP, prosječna bruto plata, poreski klin, kao i pokazatelji otvorenosti privrede (uvoz i izvoz), nisu pokazali statistički značajan uticaj na zaposlenost. Ovi rezultati sugerišu da se efekti povećanja minimalne plate u kratkom roku ne odražavaju direktno na broj zaposlenih, što je u skladu sa teorijama koje ističu prisustvo rigidnosti na tržištu rada i vremenskih kašnjenja u prilagođavanju.

Rezultati pokazuju da su statistički značajne varijable broj nezaposlenih i broj zaposlenih u privatnom sektoru. Koeficijent za broj nezaposlenih (0,076) ukazuje na to da povećanje broja nezaposlenih ima umjeren pozitivan uticaj na ukupnu zaposlenost, dok broj zaposlenih u privatnom sektoru (1,037) ima snažan i pozitivan uticaj. Ostale varijable nisu se pokazale kao značajne.

DISKUSIJA I ZAKLJUČCI

Dobijeni rezultati sugerišu da povećanje minimalne plate nema statistički značajan uticaj na ukupnu zaposlenost u Republici Srpskoj. Ovakav rezultat je u skladu sa novijom literaturom (Card & Krueger, 2015; Dube, 2019), koja pokazuje da povećanje minimalne plate ne mora nužno dovesti do smanjenja zaposlenosti. U slučaju Republike Srpske, moguće objašnjenje leži u visokom učešću javnog sektora i ograničenoj konkurenciji na tržištu rada, što ublažava negativne efekte povećanja troškova rada.

Pozitivna povezanost između broja zaposlenih u privatnom sektoru i ukupne zaposlenosti potvrđuje tezu da je upravo privatni sektor nosilac ekonomskog rasta i stvaranja novih radnih mjesta. S druge strane, varijable poput BDP-a, prosječne bruto plate i poreškog klina nisu pokazale statističku značajnost, što može biti posljedica visoke međusobne povezanosti ekonomskih pokazatelja ili vremenskih kašnjenja u reakciji tržišta rada na promjene makroekonomskih uslova.

Empirijski rezultati u ovom istraživanju pružaju i praktične implikacije. Rast minimalne plate može imati neutralan ili čak pozitivan efekat ako se sprovodi postepeno i uz paralelne mjere podsticanja produktivnosti. Politika zapošljavanja treba biti fokusirana na jačanje privatnog sektora, smanjenje fiskalnog opterećenja i podršku malim i srednjim preduzećima. Ovi rezultati ukazuju na to da povećanje minimalne plate samo po sebi nije dovoljan instrument za povećanje zaposlenosti, već mora biti dio šireg ekonomskog paketa mjera.

Cilj ovog istraživanja bio je da se ispita kako povećanje minimalne plate utiče na tržište rada u Republici Srpskoj, sa posebnim naglaskom na promjene u zaposlenosti. Na osnovu sprovedene regresione analize, može se zaključiti da povećanje minimalne plate nije dovelo do statistički značajnog smanjenja zaposlenosti, što znači da prva hipoteza (H1) nije potvrđena.

Ovi rezultati ukazuju na to da minimalna plata u Republici Srpskoj ima stabilizujuću, a ne destabilizujuću funkciju na tržištu rada. Politike koje se odnose na određivanje minimalne plate treba da budu pažljivo usklađene sa fiskalnom politikom i nivoom produktivnosti, kako bi se očuvala konkurentnost privrede i održala zaposlenost. Ovo istraživanje doprinosi boljem razumijevanju tržišta rada u Republici Srpskoj i može poslužiti

kao osnova za dalja empirijska i teorijska istraživanja u oblasti ekonomije rada, sa ciljem unapređenja politika zapošljavanja i socijalne zaštite.

LITERATURA

- Zakon o radu. (2016). Službeni glasnik Republike Srpske, br. 1/16, 66/18, 91/21. Banja Luka: JP „Službeni glasnik Republike Srpske“.
- Republički zavod za statistiku Republike Srpske. (2025). Anketa o radnoj snazi, II tromjesečje 2025 [Labour force survey, 2nd quarter 2025] (ARS_II_2025). Preuzeto 30. 9. 2025. sa: https://www.rzs.rs.ba/static/uploads/saopstenja/anketa_o_radnoj_snazi/2025/ARS_II_2025.pdf
- Vlada Republike Srpske. (2025). Odluka br. 15900/6/2025. Službeni glasnik Republike Srpske. Preuzeto 15. 9. 2025 sa: <https://erp.slglasnik.org/erp/slglasnik.org/rs/sgrs/vlada-republike-srpske/odluka/2025/6/15900>
- Giotis, G., & Mylonas, N. (2022). Efekat minimalne plate na zaposlenost. Encyclopedia, 2(4), 1880–1892.
- Belman, D., & Wolfson, P. (2014). Šta radi minimalna plata? Kalamazoo, MI: W.E. Upjohn Institute.
- Card, D., & Krueger, A. (2015). Mit i mjerenje: Nova ekonomija minimalne plate. Princeton University Press.
- Dube, A. (2019). Uticaji minimalne plate: Pregled međunarodnih dokaza. Low Pay Commission, UK.
- ILO. (2022). Globalni izvještaj o platama 2022–2023. Ženeva: International Labour Organization.
- Kljajić, Ž., & Dakić, P. (2024). Stabilnost plata u Republici Srpskoj u svjetlu dugoročne makroekonomske stabilnosti. EMC Review.
- Kurta, A., & Oruč, N. (2020). Efekat povećanja minimalne plate na siromaštvo i nejednakost u BiH. Economic Annals, 65(226), 121–138.
- Neumark, D., & Wascher, W. (2017). Minimalne plate. MIT Press.
- Balkan Insight. (2025). Povećanje minimalne plate u Bosni prijeti „boomerang efektom“. Preuzeto 30. 9. 2025. sa: <https://balkaninsight.com>.
- CDM. (2025). Minimalna plata u BiH u 2025. veća skoro 200 eura. Preuzeto 15. 5. 2025. sa: <https://www.cdm.me>.

THE EFFECTS OF INCREASING THE MINIMUM WAGE ON EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Authors: ĐORĐE BRBORIĆ, Nikola Pejić

Email: brboricdorde@gmail.com

Mentor: TA Nikola Vidović

Faculty of Economics, University of Banja Luka

Introduction: The minimum wage is an important instrument of economic and social policy because it affects workers' standard of living, business costs, and the labor market. In the Republic of Srpska, the question of its increase often causes discussions about the effects on employment and competitiveness. This paper analyzes the impact of minimum wage changes on the labor market in the Republic of Srpska in the period 2017–2024.

Aim: The objective of the research is to determine whether the increase in the minimum wage statistically affects employment and which factors contribute most to its changes, with an emphasis on the difference between the public and private sectors.

Materials and Methods: The analysis was conducted on the basis of quarterly data from the Statistical Office of the Republic of Srpska for the period 2017–2024, using multiple regression analysis. The dependent variable is the number of employees, and the independent variables are the minimum wage, GDP, average wage, tax wedge, unemployment, employment by sector, import, export, and CPI. Statistical processing was done in Microsoft Excel.

Results: The minimum wage has no significant effect on employment ($p > 0.05$). The key factors are the number of employees in the private sector and unemployment. The model has high explanatory power ($R^2 = 0.9986$)

Conclusion: The increase in the minimum wage in the Republic of Srpska does not lead to a decrease in employment but has a neutral effect. The future policy of its determination should be harmonized with the growth of productivity and the needs of the labor market.

Keywords: minimum wage; employment; labor market; regression analysis